

A tizenhárom aradi vértanúról szóló ének egyik legteljesebb változatát betűhíven közlöm. A szöveget Sümegi Györgyné tö-rökkoppányi lakos juttatta el hozzám; egy vonalas lap két oldalán 14 strófával. A szöveg Somogyacsáról származik.

48 Honfi Dall

Jaj de bussan sütt az őszi nap sugára
Az aradi várnak tömlöcz a blakára,
Szánja azt a tizenhárom magyar vitéz,
ki a tömlöcz fenekén a halálra kész
Elítélték s²órb^a mind a tizen hármat
Szóttek fontak a nyakukra ezer vádot,
Elnevezték fölségsértő párt ütőnek
hogy a magyar szabadságért harcra keltek

Uramfija az ítélet akasztófa
mint ha gyáva utón álók lettek volna
mintha méltók sem vólnának egy lövésra
katonához féfijúhoz ilő végre

Nyillik imár a tömlöcznek vasaszára
jertek jertek jó magyarok a halálra
búcsúzzatok el egymástól mind örökre
ugy menyetek s úgy száljatok jobb életre

Ki is jötek vérző szivel halaványan
elbúcsúztak egy két szóval katonásan
Jerünk pajtás az Istenhez fel az égbe
had fordicsa szemeit a magyar népra.

Óh mily bóldog kitt előre nevezének
hogy a halált legelösször ölelje meg
de bezeg kit végsőnek hagytak hátra
hogy bajtársi szenvedésit végig lássa

Damjanicsott hagyták végső vér tanúnak
hogy éreze kinját s terhét a boszúnak
kegyetlenül haagszikrá minden német
számtalanször földig verte ökelméket.

8

Ott áll köztük mankójára támaszkodva
mind egy dülő félbe levő templom tornya
mind egy tigris mely vas közé vagyon zárva
ingerkedő gyermek sereg játékára

9

Dörgő villám ezek hát az én biráim
kiket öszetörtek gyöngé katonáim
mondhatóm hogy derék hősök s szép vitézek
nincs kedvem az életre ha rájjuk nézek

10

És körül néz oly merészem s olan bátran
mintha vólna hónvédi közt a csatában
bajjtársai mind ott fügnek már előtte
ótt is viszik ő is megyen már előre

11.

És megál az akasztófa közelibe
megöleli megcsókolja keservébe
Isten hozád szabadcságnok kenet fája
rajtad halok meg hazámért nem hiába.

12

Sürög fórog már a hóhér a kötéllel
számolni egy magyar hősnek életével
Damjanics meg így kiált rá nyugalmában
vigyáz fatyu fölne bórzald a szakállom.

13

Mint ha amit szenved nemis hallál lene
mintha nem is sirba hanem bálba mene
a németeket buta képpel bámulnának
hogy bátran mond jó éjszakát a világnak

14

Aradai vár aradi vár halál völgye
híres nemes magyar hősök temetője
viruljanak környékeden vér virágok
felejtethetlen legyen az ő halálok.

1933 jan.2

Irtá szerető testvéred Erzse Somogy Acsán
kedves testvérem én mostis gyengén vagy/ok/ahogy vóltam
csolkulunk ezerszer borbélék is egésségesek Isten veletek és
velünk maradok szerető testvered sirig kedvesseim

Törökkopány, Sümei Györgyné kézírása alapján

Szenesvizzel gyógyítás

Keresztet vetnek, magára, utána a pohárba, a vizre. Imádkozza hiszekegyet befejezve egy parazsat csipővassal a pohárba dob. Utána üdvözlégy, és mikor az asszonyunk szüz Máriához ér, megint egy parazsat dob. Üdvözlégy befejeztével ismét egy parazsat. Utána miatyánk, befejeztével megint egy parazsat dob a pohárba, és utána felajánlják behunyt szemmel az imát: Felajánlom ezt a csekély imádságomat Ur Jézus tiszteletére, a boldogságos szüz anya tiszteletére, ijedésbe, szemverésbe való megholtak tiszteletére, hogy esedezzenek az Ur Jézusnál, boldogságos szüz Máriánál ezen kisgyermek meggyógyulásáért... Három ujjával belenyul a vízbe és kereszt alakban végighuzza az arcán, de úgy hogy a víz a szájába érjen. Utána kell inni három kortyot, a többit az ágy alá önteni.

Sötét Kerékalja boszorkány határszél

Szaksz Imre bácsi elment szántani egy lóval Sötét Kerékalá. Mindig köpte a markát, hogy nem fél a boszorkányoktól. Este nem ment haza, hanem szénát tett az oldal közé a kocsira, a lova lábára béklyót kötött, és aludt. Fölébred furcsa lónyeringésre. Látja ám, hogy egy szép erős deres ló kerülgeti a kocsiját. Gondolta, az ő lova hadd legeljen. Akárkié ez a ló erős ló, fordul vele egy párat, ha jön a gazdája, majd elengedi. Oda állítja a kisafa elé, dobja rá a szerszámot, hát látja, hogy nincs a lónak álla. Fölveti az istrángot, megpattintja az ostorát, rá akar ütni a lóra, hogy elindítsa, hátra fordula ló és megszólal, te Imre meg ne vágj megijed az ember, hazafutott, mentek vissza sokan. Szerszám az eke előtt de a lovat sehoh sem látták.

Táltos

Egy vándor ember járt a faluba, de csak édestejet kért minden háznál. Mutogatta, hogy két fogsora van felül, és mást nem tud enni. Egy asszony délben nem fejt neki tejet, és az öreg vándor kiment a temetőszélébe. Ment arra egy ember szénát gyűjteni. Visszaküldte, hogy nagy vihar lesz, ne menjen el. Erre aztán jött is nemsokára sűrű sötét felhő, dörgött, villámlott, és amelyik asszony nem adott tejet, annak a lánya eltűnt a viharban. Az anyja kereste, siratta a lányát. Egyszer csak megjelent megint a vándor, akkor adott neki tejet. Azt mondta, ne sirjon a lánya nem halt meg, jó helye van, a főáltosnak a felesége. Az is sokat sir, ezérr megengedi neki nemsokára haza jöjjön. Egyszer maga volt otthon az asszony, akkor is a lányát siratta Furcsa lónyeringést hall. Kinéz, hát aza csikó minden áron be akar menni az istállóba. Fölkapta az asszony az ostort, és kiverte az udvarból. Nemsokára megint megjelent a csikó, megint csak kizavarta az asszony. Harmadszor megint csak megjelent, de az asszony megint csak elzavarta. A kapu felé fordulva sirt a csikó. Nemsokára megjött a vándor. Mondta hogy idehaza volt a lányuk csikó képibe, be kellett volna engedni az istállóba, szennyes péntőt dobni a nyakába, akkor vissza változott volna lánnyá, de most már többet nem jön vissza ne várják. Többet nem jött a vándor sem. Nem hallottak hirt a lányról. - -

Egy ember nem szivelte a felségét. Elmentek a jagós asszonyhoz. Elmondta a panaszát. Önyát öntött neki. Ez ugy történt, hogy bádog edényben forróvápolvasszáka viaszt, egy tányérba hideg vizet öntenek, a tányért a megrontott feje fölé tartják és a forró viaszt beleöntik, ha az asszony erkörcsteřen, szent Antal alakját lehet látni, karján a kis Jézussal, ha erkörcsös, biblia szerint tanult, szüzanya képit lehet látni a viaszon. Ekkor javasasszony azt mondta, meg van rontva a férje, nem is élnek szépen, de ő tud rajta segíteni, ha megreckirozza, amit kér tőle. Neki azt el kell vinni a keresztuttra pont éjfélkor. Tehát lo literes uj fazék paszulos fedővel. Fivül a fenekére pontosan középre rá ragasztani 300 f-t. Ezt bele kell tenni dupla veréses házi vászonabroszba. A fazékba 3 kilo

fehér száraz bab, 2 kg lencse, 1 kg mák, fél sonka, 1 vászonpéntő, 1 szoknya, egy férfi zsebkendő, egy szép fejkendő, 1 olyan gyapjukendő, amit az asszony maga font és horgolt. Az abroszt keresztbe kellett fogni, házi cérnával össze kötni. Ezeket el kellett vinni a javas asszonyhoz, az elvitte a keresztuttra, ott átadta egy másik boszorkánynak, és így helyre állt a béke.

Hálaynézőbe ment a legény, a mestergerenda alját nem volt szabad átlépni, mert akkor nem lesznek szerencséje, nem megy hozzá a lány.

Esküvőről hazamenet a vőlegényes háznál az ajtóban a menyasszonynak fel kellett rugni egy vizes poharat, hogy keresztelő legyen. Másnap, mikor az új pár felkelt, egy söprű el volt döntve. Ha észre vette, fölkapta, akkor jó dolgos lesz, házhoz való, ha nem vette fel, nem marad meg a háznál, vagy lusta lesz.

Lakodalmi köszöntők,

Ennek apohárnak bazsalik a neve,
Jeruzsálemből hozták,
meg is aranyozták,
Igyunk a jókér,
a megmondott szókér,
Igyunka az új házasokér.

Tudják, hol van Törökkoppány?
Ott terem szép barna kislány,
Szereti a szőlő levét,
Dicsérjük a Jézus nevét.

Egy ember tédig érő vízbe
kaszálja a fűjet,
de mégis megpöködi
a kaszakijet.

Kutya, kutya tarka,
se füle se farka,
Mindig azt ugatja,
hogy a legény csalfa.

Már én többet nyoszoló lány nem leszek,
Ha leszek, leszek, menyasszony leszek,
Az első vőfénynek a párja leszek.

heje-huja, meleg szoba,
Gyerek van a menyasszonyba.

Haj bóha nem oda,
nem a gatyaráncba,
Megfogom a lábadat,
kidoblak a sárba.

Söprű, kóró, ragatya
Fére a kő valaga,
Bár csak mindig úgy álljon,
Soha here ne álljon,
Ugy engedje a jó Isten.

Kimentem az udvarra,
nem láttam a ködtű,
nyoszolóasszony
nem tud pisányi a szórtű.

"aj-huja, hujája
Elől vana csunyája.

"enyaszony a péntő alatt,
fogott egy kis bogarat,
picikét, feketét,
megcsipte a fenekét.